

SPOLJNA TRGOVINA

Izvori i metodi prikupljanja podataka

Izvor podataka za statistiku spoljne trgovine je Jedinствена Carinska Isprava o izvozu i uvozu robe, koju prilikom carinjenja robe, u ime preduzeća, podnose carinarnicama špediterska preduzeća koja imaju dispoziciju carinskog obveznika.

Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT mjesečno preuzima spoljno-trgovinske podatke od Uprave Carina Crne Gore i dalje ih statistički obrađuje.

Obuhvatnost

Pri izvozu obuhvata se sva roba koja potiče iz domaće odnosno proizvodnje iz unutrašnjeg robnog prometa uključujući i tzv. nacionalizovanu robu (roba koja je bila uvezena i ocarinjena, pa se u nepromijenjenom ili doradjenom stanju izvozi kao roba porijekla Crne Gore na strano tržište. Uvoz obuhvata svu robu uvezenu iz inostranstva koja je ocarinjena i puštena u unutrašnji promet u cilju reprodukcije, investicija ili široke potrošnje. Uključene su i isporuke raznih dobrotvornih organizacija i privatne poklon pošiljke.

Statistika spoljne trgovine se obrađuje i publikuje po specijalnom sistemu trgovine.

Definicije

Vrijednost robe u spoljnoj trgovini iskazana je na osnovu cijena koje su postigla preduzeća prilikom sklapanja ugovora. Sve vrijednosti obračunate su na bazi pariteta franko granica: FOB-cijene za izvoz, CIF-cijene za uvoz. Statistička vrijednost robe koja se izvozi jeste faktorna vrijednost robe. Statistička vrijednost robe koja se uvozi jeste vrijednost koja predstavlja carinsku osnovicu. Podaci o vrijednosti su obračunati po tekućim kursovima koji se primjenjuju za utvrđivanje carinske osnovice. Po tekućim kursovima koji se primjenjuju za utvrđivanje carinske osnovice takođe je izvršen obračun troškova transporta, osiguranja, pretovara i sl. koji se plaćaju u stranoj valuti.

Klasifikacija izvoza i uvoza robe u spoljnoj trgovini vrši se prema Nomenklaturi statistike spoljne trgovine, koja se bazira na Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji OUN, revizija 1, za podatke zaključno sa 1987.- godinom. U 2006.godini izvršena je revizija Nomenklature statistike spoljne trgovine koja se zasniva na Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji, revizija 4. Registracija podataka spoljne trgovine po zemljama vrši se po principu zemlje odredišta kod izvoza i zemlje porijekla kod uvoza. To znači da se pri izvozu registruje zemlja u kojoj se roba troši ili dalje obrađuje, a pri uvozu ona zemlja u kojoj je roba proizvodnjom dovedena u stanje u kome se uvozi.

Statistika spoljne trgovine se temelji na Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike Crne Gore (Službeni list RCG, broj 18/12); Sporazumu o međusobnoj saradnji Zavoda za statistiku i Uprave carina Crne Gore od 22.06.2004. godine (Aneks II od 20.01.2009. godine); Carinskim zakonima (Sl.RCG br. 7/2002, 38/2002, 72/2002,21/2003,29/2005,66/2006 i 21/2008) i Pravilniku o obliku, sadržaju, načinu podnošenja i popunjavanja carinske deklaracije i zbirne prijave (Sl.list RCG 03/2003 i 08/2007) i niz drugih uputstava.

Metodologija ove statistike temelji se na preporukama statističkog ureda UN i EU, a objavljuje se u sljedećim publikacijama:

Statistics on the Trading of Goods, Users Guide, EUROSTAT

International Merchandise Trade Statistics Concepts and Definitions 2010.

EXTERNAL TRADE

Sources and methods of data collection

Data source for external trade statistics is Single Administrative Document on import and export of goods, submitted, on behalf of enterprises, by shipping agents having the disposition of Custom tributary.

Statistical Office of Montenegro – MONSTAT takes over import-export trade data from Customs Administration of Montenegro each month and performs further data processing.

Coverage

Export covers all goods of domestic i.e. internal production origin, including so-called nationalized merchandise, (imported goods cleared through the customs, and unchanged exported as goods of Montenegro origin). Import covers all merchandise imported, cleared through the customs, and put on domestic market for reproduction, investment or consumption purposes. Deliveries of various charity organizations and private gifts are also included.

External trade statistics use special trade system for processing and publishing data.

Definitions

Value of goods in external trade statistics is shown on the basis of prices fixed by organizations and enterprises by contractual stipulation. All values have been computed on the basis of parity free on border, i.e. F.O.B. prices regarding export and C.I.F. prices regarding import. Statistical value of goods being exported is the invoice value of goods. Statistical value of goods being imported is the value representing customs base. Data on values are computed on the basis of exchange rates applied for establishing customs base. Costs of transportation, insurance and reloading, etc. paid in foreign currency have been calculated at current exchange rates applied for establishing customs base.

Classification of importation and exportation of goods in external trade was done according to the Nomenclature of the External Trade Statistics based on the Standard International Trade Classification of OUN, Rev.1 for the data for 1987 inclusive. In 2006, Nomenclature of the External Trade Statistics was revised according to SITC, Revision 4. Registration of external trade data by countries is carried out according to principle of destination country for the export and origin country for the import. It means that, in case of export, registered is the country in which goods are consumed or further processed, and in case of import - the country where the goods have been produced in the condition in which they have been imported.

External trade statistics base on the Law on official statistics and official statistics system of Montenegro (Official Gazette no18/12); Protocol of mutual cooperation in field of statistics of external trade statistics from 22.06.2006 (Annex II from 20.01. 2009.); Customs Laws (Official Gazette No7/2002, 38/2002, 72/2002, 21/2003, 29/2005, 66/2006 i 21/2008) and Rulebook on Amendments and Supplements to Format, Content, Reporting, and Fulfilling of Customs Declarations and Collective Registration (Official Gazette No. 03/2003 i 08/2007).

The methodology for this statistics is based on recommendations of EU and UN Statistical Office. It is published in the following publications:

Statistics on the Trading of Goods, Users Guide, EUROSTAT

International Merchandise Trade Statistics Concepts and Definitions 2010.

14 – 1. BILANS ROBNE RAZMJENE SA INOSTRANSTVOM

EXTERNAL TRADE BALANCE

hilj. EUR

thous. EUR

	Vrijednost / Value					
	2008	2009	2010	2011	2012	
Ukupni izvoz	416 165	277 011	330 367	454 381	366 896	Total exports
Ukupan uvoz	2 529 741	1 654 170	1 657 329	1 823 337	1 820 850	Total import
Saldo robne razmjene	-2 113 576	-1 377 159	-1 326 963	-1 368 956	-1 453 954	Goods trade balance

14 – 2. ROBNA RAZMJENA CRNE GORE
SA ČLANICAMA CEFTATRADE OF GOODS BETWEEN MONTENEGRO
AND CEFTA MEMBER COUNTRIES

hilj. EUR

thous. EUR

	Izvoz / Exports			Uvoz / Imports			
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	
Ukupno	330 367	454 381	366 896	1 657 329	1 823 337	1 820 850	Total
Ukupno CEFTA	130 521	183 590	227 211	670 000	818 948	812 749	Total CEFTA
Učešće CEFTA u CG	40	40	62	40	45	45	Share of CEFTA in Montenegro
Republika Srbija	74 927	79 820	83 360	432 631	541 456	532 886	Republic of Serbia
B i H	24 109	22 412	27 413	123 523	142 507	123 225	B i H
Hrvatska	4 044	45 892	83 544	80 152	92 777	110 436	Croatia
Albanija	8 243	10 360	7 634	9 008	12 721	13 966	Albania
Makedonija	1 086	1 417	2 293	23 230	27 158	27 527	Macedonia
Moldavija	0	0	0	126	146	143	Moldavia
Kosovo	18 111	23 688	22 968	1 330	2 182	4 565	Kosovo

14 – 3. ZEMLJE SA NAJVEĆIM UČEŠĆEM U IZVOZU

COUNTRIES WITH THE LARGEST SHARE IN EXPORTS

hilj. EUR

thous. EUR

	Izvoz / Exports				
	2009	2010	2011	2012	
Ukupno	277 011	330 367	454 381	366 896	Total
Italija	32 945	48 828	31 064	12 393	Italy
Republika Srbija	77 295	74 927	79 820	83 360	Republic of Serbia
Grčka	47 797	56 393	39 285	3 575	Greece
Hrvatska	9 124	4 044	45 892	83 544	Croatia
B i H	17 816	24 109	22 412	27 413	B&H (with RS)
Slovenija	24 276	20 568	30 293	28 887	Slovenia

14 – 4. ZEMLJE SA NAJVEĆIM UČEŠĆEM U UVOZU

COUNTRIES WITH THE LARGEST SHARE IN IMPORTS

hilj. EUR

thous. EUR

	Uvoz / Imports				
	2009	2010	2011	2012	
Ukupno	1 654 170	1 657 329	1 823 337	1 820 850	Total
Republika Srbija	446 088	432 631	541 456	532 886	Republic of Serbia
Njemačka	111 065	117 118	110 813	115 665	Germany
Italija	106 204	99 120	117 519	112 453	Italy
Grčka	99 552	115 322	144 704	159 189	Greece
Slovenija	63 276	60 242	81 085	73 141	Slovenia
Švajcarska	54 738	17 327	19 772	23 482	Switzerland

14 – 5. UVOZ ROBE PO ZEMLJAMA

IMPORT OF GOODS, BY COUNTRIES

hilj. EUR					thous. EUR
	2009	2010	2011	2012	
UKUPNO	1 654 170	1 657 329	1 823 337	1 820 850	TOTAL
Evropa	1 450 892	1 448 409	1 592 450	1 584 402	Europe
Albanija	8 802	9 008	12 721	13 966	Albania
Austrija	47 430	49 525	41 413	32 676	Austria
Belgija-Luxemburg	7 489	7 016	6 960	9 055	Belgium – Luxembourg
Bosna i Hercegovina (sa Rep. Srpskom)	91 123	123 523	142 507	123 225	B&H (with RS)
Bugarska	5 884	6 447	8 922	9 030	Bulgaria
Velika Britanija	18 569	13 284	13 658	18 091	Great Britain
Grčka	99 552	115 322	144 704	159 189	Greece
Danska	2 088	2 964	3 351	3 749	Denmark
Italija	106 204	99 120	117 519	112 453	Italy
Mađarska	16 528	12 881	17 139	18 797	Hungary
Njemačka	111 065	117 118	110 813	115 665	Germany
Slovenija	63 276	60 242	81 085	73 141	Slovenia
Republika Srbija	446 088	432 631	541 456	532 886	Republik of Serbia
Poljska	11 016	10 062	13 529	13 053	Poland
Makedonija	20 439	23 230	27 158	27 527	Macedonia
Rumunija	19 060	21 317	32 903	26 348	Romania
Ruska Federacija	24 736	19 224	9 227	13 737	Russian Federation
Hrvatska	80 916	80 152	92 777	110 436	Croatia
Francuska	27 426	26 889	31 622	22 166	France
Holandija	24 464	25 571	27 573	32 139	Netherlands
Češka Republika	20 422	15 890	20 725	18 397	Czech Republic
Švajcarska	54 738	17 327	19 772	23 482	Switzerland
Švedska	6 553	6 448	5 046	3 610	Sweden
Španija	23 417	23 171	22 965	21 837	Spain
Turska	24 544	28 150	25 653	28 501	Turkey
Ostale zemlje	89 063	101 897	21 251	21 246	Other countries
Azija	143 926	149 908	166 087	189 356	Asia
Iran	160	341	337	547	Iran
Izrael	1 123	1 434	1 074	1 247	Israel
Indija	4 263	4 918	7 014	7 054	India
Indonezija	2 607	2 600	3 440	3 142	Indonesia
Japan	19 685	19 822	19 650	15 532	Japan
Kina	90 343	88 864	103 080	130 615	China
Koreja	8 439	12 156	9 464	8 371	Chorea
Sirija	45	38	45	46	Syrian Arab.Rep
Tajland	3 956	3 408	4 512	4 311	Thailand
Hong Kong	682	868	728	687	Hong Kong
Ostale zemlje	12 623	15 459	16 743	17 804	Other countries
Afrika	2 708	4 541	13 835	3 852	Africa
Alžir	2	113	674	265	Algeria
Obala Slonovače	18	4	2	8	Ivory Coast
Egipat	682	917	8 401	665	Egypt
Etiopija	0	17	57	35	Ethiopia
Kenija	2	26	95	113	Kenia
Libijska Arapska Džamaharija	0	0	0	0	Libyan Arab Jamahiriya
Tunis	567	596	756	753	Tunis
Ostale zemlje	1 437	2 868	3 434	2 013	Other countries
Amerika	56 159	53 873	50 543	42 720	America
Kanada	1 163	1 206	1 235	1 153	Canada
Panama	3	16	106	30	Panama
SAD	17 604	15 367	13 959	13 712	USA
Argentina	1 395	1 307	1 449	1 583	Argentina
Brazil	30 276	30 205	25 130	15 472	Brazil
Ekvador	3 641	3 022	3 445	2 659	Ecuador
Kolumbija	78	231	588	331	Columbia
Peru	45	72	136	238	Peru
Djevičanska ostrva	0	7	0	0	The Virgin Islands
Ostale zemlje	1 953	2 440	4 495	7 542	Other countries
Australija i Okeanija	485	598	422	521	Australia and Oceania
Australija	162	255	301	203	Australia
Novi Zeland	306	338	108	301	New Zealand
Ostale zemlje	17	5	13	17	Other counties

14 – 6. IZVOZ ROBE PO ZEMLJAMA

EXPORT OF GOODS, BY COUNTRIES

hilj. EUR

thous. EUR

	2009	2010	2011	2012	
UKUPNO	277 011	330 367	454 381	366 896	TOTAL
Evropa	265 753	325 210	440 489	356 766	Europe
Albanija	6 085	8 243	10 360	7 634	Albania
Austrija	1 572	2 824	5 211	4 219	Austria
Belgija-Luxemburg	71	245	801	260	Belgium – Luxembourg
Bosna i Hercegovina (sa Rep. Srpskom)	17 816	24 109	22 412	27 413	B&H (with RS)
Bugarska	130	124	10	423	Bulgaria
Velika Britanija	1 918	4 158	4 425	4 560	Great Britain
Grčka	47 797	56 393	39 285	3 575	Greece
Danska	11	6	22	8	Denmark
Italija	32 945	48 828	31 064	12 393	Italy
Mađarska	11 660	28 962	76 859	18 058	Hungary
Njemačka	2 581	3 124	20 508	14 381	Germany
Slovenija	24 276	20 568	30 293	28 887	Slovenia
Republika Srbija	77 295	74 927	79 820	83 360	Republic of Serbia
Poljska	337	969	3 737	4 406	Poland
Makedonija	1 364	1 086	1 417	2 293	Macedonia
Rumunija	691	2 430	473	2 205	Romania
Ruska federacija	1 513	1 724	2 754	7 424	Russian Federation
Hrvatska	9 124	4 044	45 892	83 544	Croatia
Francuska	859	1 822	1 753	2 458	France
Holandija	4 768	7 385	3 246	2 653	Netherlands
Češka Republika	1 046	5 134	5 571	2 691	Czech Republic
Švajcarska	222	2 204	14 521	2 623	Switzerland
Švedska	685	479	1 465	2 137	Sweden
Španija	125	74	314	28	Spain
Turska	1 389	4 996	11 229	11 702	Turkey
Kipar	583	172	188	20	Cyprus
Ostale zemlje	18 891	20 180	26 859	39 804	Other countries
Azija	2 741	3 574	2 957	6 708	Asia
Gruzija	6	0	76	0	Georgia
Iran	0	0	0	0	Iran
Irak	0	0	0	0	irak
Izrael	648	8	17	189	Israel
Indija	0	0	0	0	India
Indonezija	0	0	0	0	Indonesia
Japan	12	544	1 132	1 966	Japan
Kina	95	149	748	3 802	China
Koreja	0	0	0	0	Chorea
Sirija	0	0	0	2	Syrian Arab.Rep
Tajland	0	0	0	91	Thailand
Hong Kong	0	67	275	17	Hong Kong
Ostale zemlje	1 979	2 806	709	641	Other countries
Afrika	958	792	10 028	2 082	Africa
Alžir	0	0	140	0	Algeria
Obala Slonovače	0	0	0	0	Ivory Coast
Egipat	665	653	9 824	130	Egypt
Etiopija	0	0	0	0	Ethiopia
Libijska Arapska Džamahirija	0	45	0	1 898	Libyan Arab Jamahiriya
Mali	0	0	0	0	Male
Tunis	0	0	0	0	Tunis
Ostale zemlje	293	94	64	54	Other countries
Amerika	7 559	617	797	1 293	America
Kanada	84	106	55	238	Canada
Panama	0	0	1	8	Panama
SAD	7 407	461	610	948	USA
Argentina	0	0	0	0	Argentina
Brazil	0	31	1	0	Brazil
Ekvador	0	0	0	0	Ecuador
Kolumbija	0	0	0	0	Columbia
Peru	0	0	0	0	Peru
Devičanska ostrva	61	3	0	0	The Virgin Islands
Ostale zemlje	7	16	130	99	Other counties
Australija i Okeanija	0	173	110	47	Australia and Oceania
Australija	0	41	110	47	Australia
Novi Zeland	0	0	0	0	New Zealand
Ostale zemlje	0	132	0	0	Other counties

14 – 7. IZVOZ I UVOZ PO TERITORIJAMA

EXPORT AND IMPORT BY TERRITORIES

hilj. EUR

thous. EUR

	Izvoz / Exports			Uvoz / Imports			
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	
Ukupno	330 367	454 381	366 896	1 657 329	1 823 337	1 820 850	Total
Evropska Unija	184 817	227 459	105 460	625 207	714 369	699 450	European Union
Ostale evropske zemlje	140 393	213 029	251 306	823 202	878 081	884 952	Other European countries
Amerika	617	797	1 293	53 873	50 543	42 720	America
Azija	3 574	2 957	6 708	149 908	166 087	189 356	Asia
Afrike	792	10 028	2 082	4 541	13 835	3 852	Africa
Australija i Novi Zeland	173	110	47	598	422	521	Australia and New Zealand

14 – 8. IZVOZ I UVOZ PO ROBNIM SEKTORIMA SMTK¹EXPORT AND IMPORT BY SITC¹⁾ GOODS SECTIONS¹⁾

hilj. EUR

thous. EUR

	Izvoz / Exports			Uvoz / Imports			
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	
Ukupno	330 367	454 381	366 869	1 657 329	1 823 337	1 820 850	Total
Hrana i žive životinje	23 930	27 583	27 726	324 209	351 857	356 578	Food and live animals
Piće i duvan	21 109	23 079	25 469	63 930	65 850	65 091	Beverages and tobacco
Sirove materije osim goriva	44 713	64 192	56 142	70 243	84 420	60 358	Crude materials except fuels
Mineralna goriva i maziva	33 286	62 957	50 463	209 660	330 590	334 356	Mineral fuels and lubricants
Životinske i biljne masti	1 288	1 434	3 257	12 568	14 844	16 073	Animal and vegetables fats
Hemijski proizvodi	12 916	12 083	11 972	162 956	169 589	169 570	Chemical products
Prerađeni proizvodi	157 109	219 443	154 046	265 841	264 711	263 391	Manufactured goods
Mašine i transportni uređaji	27 047	23 899	25 896	340 607	315 905	332 870	Machinery and transport equip.
Razni gotovi proizvodi	8 969	16 910	8 111	207 315	224 777	222 137	Miscellaneous manufac. goods
Nepomenuti proizvodi	0	2 800	3 814	0	734	425	Commodities, n.e.c.

¹⁾ Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija – Rev.3¹⁾ Standard International Trade Classification – Rev. 3